

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARNIK

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverlenišvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozemce 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU“ — Ljubljana ima s članom plačano naročnino. Za oglase in re. je notice vseh vrst je štati po Din 250 od peti ste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

HREN:

Najhujše zlo.

Izmed vseh slojev in stanov je vrtnec povojnih razmer s seboj potegnil najbolj duševni in sočni proletarijat; in zdi se, da nadaljuje z obema svoj pogrebnosni ples brez konca in kraja. Njegov tesni objem čuti tudi učiteljstvo več ko dovolj dan na dan. Zaman je vsako dokazovanje, vsak odpor posameznikov in še tako močnih organizacij proti toku povojnih razmer, ki nas nosi s seboj v — pogubo, vsaj tako se nam zdi. Življenje gre svojo pot naprej kljub obupnim kličem tisočev in tisočev, ki tonejo v teh razmerah ne radi svoje, ampak radi brezbrzičnosti drugih, ker niso storili napram potaplajočim svoje dolžnosti v tisti meri, ki bi jo bili lahko storili, in kateri so imeli naravnost nalogo vršiti svojo dolžnost tudi v tem pogledu.

Pa čemu bi človek zgubljal besede o tem, ko je vendar vse zaman. Saj vsakdo čuti na svoji koži dovolj trpkost posledice. Nad dve leti tarnamo, dokazujemo, sklepamo resolucije, protestiramo, zaklinjamo, prosimo, pretimo, obupujemo in kolnemo in — uspehi? Uspehi je tu, čeprav ga marsikdo ne vidi, ker ga menda noče uvideti, kakor pravijo drugi. Pred Bogom, ljudmi in zakonom smo si z delom zaslužili pošteno svoj skromen kosček kruha. In vendar nam dajejo ta krvavo zasluženi grizljaj po drobčinah! Pa je docela prav tako, Zakaj, ako bi dobili ves zaostanek naenkrat, ki pripada po božjih, človeških in jugoslovenskih postavah nam, bi to rodilo zlo. Prazen želedec se mora privaditi polagoma na normalno hrano, človeka s premrlimi udi ne smeš postaviti k dobrodejni toploti peči, drugače ga pogubiš.

Sicer pa priznamo odkrito, da ni največje zlo — gmotno zlo. Res je, da ni prijetno biti lačen, čeprav nosiš v srcu zavest, da si pošteno zaslužil vsaj toliko, da bi ti pajki ne predli po želodcu. Ako si raztrgan in bos, ni ne lepo, ne dobro; a tudi to se prenese čisto brez katastrofalnih posledic. Saj se bolj pogosto najdega zadovoljnost in sreča med siromaki, kakor pa med bogatini, ki imajo vsega v izobilju. Dokler ima človek trdno vero v svojo moč, neizpodbitno upanje na boljšo bodočnost, tedaj mu tudi ne klone tista velika ljubezen, ki ustvarja tudi v najhujših razmerah — čudeže.

Najhujše zlo nastane takrat, kadar gine vera v lastno moč in tujo pomoč, kadar tone upanje, da bi se obrnilo v doglednem času na boljše. Takrat usiha tudi tista velika ljubezen, ki sicer prestavlja gore. Naenkrat se zaveš vse svoje slabosti, pod nogami se zamajejo tla; tvoj jasni cilj, ki ti je lebdel pred očmi tudi v najhujši temi in te vabil in klical k sebi, zagrne neprodorna megla, čutiš se trudnega in zapuščenega, korak se ti zaplete, roka omahne, glava klone in takrat je prišla ura tvoje — pogube. In ti kot učitelj in vzgojitelj ne padeš sam. S teboj vred se jih zgrudi še cela

dolga vrsta, ker si jim bil ti moralna opora v besedi in dejanju, ker si jih ti držal kvišku, da so se vzdržali na površju življenja in jih niso pogoltnile povojne razmere...

Materijalno zlo ni prijetno, to je res. Če je bil kateri stan tega navajen, je bil to gotovo učiteljski. Saj mu ni bilo nikoli postlano z rožicami in nikjer. A kljub vsej gmotni mizeriji, smo vsaj vedeli, pri čem smo. Ako si pošteno vršil svojo dolžnost, se ti ni bilo treba bati, da bi bil jutri na cesti. Če si šel v pokoj, se ti je ustavila plača in nakazala pokojnina. Kar je bilo tvoje to je bilo tvoje; to si lahko vsak čas zahteval in ti ni bilo potreba še prositi za to. Zakona se je držal tudi minister.

A sedaj? Sedaj so pač drugi časi, to je res. Danes si lahko še v službi, jutri pa na cesti. Pokojnina se ti izplača, ne kadar si je vreden in potreben, ampak takrat, kadar to dovoli — sv. Birokracija. Zakoni so za tvoje dolžnosti, ne pa za tvoje pravice. Povojne razmere se igračkajo s teboj, kakor večja roka igralca z lutkami. Kaj pomagajo vsi kliči, protesti tvoji in tvojih še tako močnih organizacij! Življenje gre svojo pot naprej in se ne zmeni za vse to. Mogočnega toka povojnih razmer ne more nihče ustaviti, ali pa ga drugam usmeriti. Vsaj tako se zdi na prvi pogled.

Da, težki časi so pritisnili na nas, silno težki. Za gmotnim zlom je pritisnilo še moralno zlo na nas z svojo svojmo neizprosno silo in pezo. In vendar še nismo klonili! Še stojimo tu, še vršimo svojo dolžnost kljub vsemu in proti vsemu! Ali je zlo doseglo že svoj višek? Kdo ve! Mi tega ne vemo in tudi dosti ne vprašujemo za tem. Vemo pa dobro, da je naša odpornost sila dosegla svojo najvišjo točko. Omotno zlo ji je zadajalo udarec za udarcem, a je ni moglo ubiti. Ubilo jo pa bo moralno zlo, ki se pojavlja dan na dan v vedno hujši obliki tudi med nami. To nam jemlje vero v nas same, to nam izpodkopava upanje v našo bodočnost in to mori našo ljubezen, ki je nam doslej pomagala nositi vse križe in težave, da nismo klonili nikoli in smo vršili več, kakor je nam narekoval zakon in dolžnost. Čeprav drugi niso vršili napram nam niti tistega ne, kar sta zahtevala suhoparni paragrafi in neizprosna dolžnost.

In če pademo mi, ne pademo sami. Kadar se zamaje steber, se zruši tudi vse, kar ta nosi. Posledic ni kriv — steber, ampak tisti, ki so ga izpodkopavali in izpodkopali ter se niso zmenili za vsa svarila o pravem času.

O tem pa nekaj več prihodnjič.

Verouk poučuj učitelj!

(Srbsko stališče).

Klerikalni »Slovenec« se je hitro oglasil na naša zadnja izvajanja in trdi: »da je Učiteljski Tovariš že tako zašel v srbofilstvo in ortodoksijo, da je že čisto pozabil, da mi nismo Srbi niti smo pravoslavni, ampak katoliški Slovenci.« Dalje pravi: »da država pri usmerjanju verskega pouka nima absolutno nobene besede.«

»Slovenec« izbruh nas pušči hladne in mu priznavamo radi, »da smo katoliški Slovenci«, toda ne »verski nestrpnosti in fanatiki«, temveč vedno in povsod borci za versko strpljivost v smislu ustave in v interesu narodnega in državnega edinstva.

Proučiti hočemo dalje razloge, ki vodijo srbsko učiteljstvo in merodajne faktorje do tega, da izročajo pouk veronauka učitelju.

Duhovščina prerada naglašja, da učitelji ne morejo poučevati tega predmeta v osnovni šoli iz vzroka, ker ga sami ne znajo v oni meri, kakor duhovščina.

Vzemimo, da se ta predmet poučuje kot konfesijski in da se z njim hoče podati deci samo znanje in ne, da se stori potrebna verska in moralna nagnenja. Ali je tu potrebno veliko in globoko poznavanje dotične vere?

Po tej analogiji bi prirodoslovje v osnovni šoli smel podavati samo priro-

doslovec, računstvo samo matematik, zgodovino le zgodovinar — torej le strokovnjaki.

Ker osnovne šole niso nikaki znanstveni zavodi, temveč prve in osnovne šole v katerih je potreba dati samo prvo, osnovno znanje iz vsakega predmeta, torej tudi iz veronauka, zato tudi za verski pouk v osnovni šoli ni treba višje strokovne izobrazbe. In v toliko je vse naše učiteljstvo sposobno in izprašano.

Tudi z metodične strani, glede načina podavanja, se mora dati učitelju prednost.

Nihče ne more oporekati temu, da čeprav imajo n. pr. univerzitetni profesorji višjo izobrazbo od učiteljev, da bi znali tudi metodično bolje podavati predmet v osnovni šoli. Oni nimajo izkustva in ne metodiške spretnosti. Isto velja tudi za duhovščino, ki poučuje veronauk, ker oni imajo pač večje strokovno znanje, nimajo pa metodiške spretnosti, ki jo imajo učitelji in brez katere ni uspeha.

Učitelji umejo abstraktne pojme in suhoparno gradivo, ki je prava muka za otroka, prilagoditi in spraviti v obliko, ki bo primerna njegovemu dovezmanju. A ne samo to! Učiteljem je dana možnost, da versko gradivo spravijo v zvezo z vsem drugim gradivom osnovne šole.

No, ali je tako poučevanje verstva škodljivo za verski pouk; ali ne izvedejo vse lažje in bolje to učitelji, ki imajo več prilike, širši delokrog in boljše metodiško izobrazbo kakor duhovščina, ki ima samo strokovno izobrazbo.

Odgovor je jasn!

In tudi iz nacionalnega in državnega ozira je bolje, da poučuje verouk učitelj.

Iz našega političkega življenja je razvidno, da verske organizacije nimajo istih naziranj o državnem in nacionalnem edinstvu, kakor je državi potrebno. Vzemimo, da istemu niso nasprotni, pa vendar duhovščina pri verskem pouku stremi za tem, da si stavi za glavni cilj čim bolj navdušiti učence v fanatizmu svoje vere, a državno in nacionalno delo in misel podrejuje; učitelj pa vedno štiti verka čustvovanja, zavest in nagnenja, pri

tem pa z uspehom razvija in neguje versko strpljivost, toleranco, z devizo: »Brat je mio, koje vere bio« in s tem polaga velike temelje človečnosti in deluje na jačanju in ustvarjanju našega narodnega in državnega edinstva, ki ga duhovščina z vzgajanjem verskega fanatizma in prenapetosti še bolj ruši in državi na škodo ustvarja vedno bolj nestrpljivo nacionalno in politično atmosfero v državi.

Iz vsega tega je jasno razvidno, da za verski pouk ni nobene opasnosti, če ga v osnovni šoli poučuje učiteljstvo, ker oni se v nobenem slučaju ne vojujejo proti verskemu in moralnemu vzgajanju; nasprotno, pripisujejo temu pouku največjo važnost in dajejo temu predmetu najdostojnejše mesto med ostalimi predmeti.

Če pa verske organizacije niti to ne smatrajo za dovoljno, jim je svobodno, da ta pouk pomnože izven šole. Kakor osnovna šola ne daje popolnega znanja v drugih predmetih, temveč samo glavno in osnovno in se to izpopolni pozneje v drugih šolah, s predavanji, čitvami itd., tako tudi nihče ne oporeka, da verske organizacije širijo svojo vero in jo utrjujejo na način, kakor same hočejo in ga najdejo za najboljšega — a izven šole.

Kakor ima cerkev svoj namen in ne dovoljuje, da se kdo drugi meša v njene posle, tako ima tudi šola svoj namen in je treba tudi šoli pustiti, da urejuje sama svoje posle. Kakor duhovščina ne dovoljuje, da bi učitelji in drugi opravljali njihova cerkvena opravila in ne nasprotujejo njihovi veri, tako tudi duhovščina nima prava, da se vmešava v celoto pouka in šole.

Pustimo šolo učitelju, a cerkev duhovščini! Če prekorači kdo tuji delokrog, izziva le borbo in sovraštvo, ki je nepotrebno in kvarno in najmanj odgovarja propovednikom miru, ljubavi, resnice in pravice.

Poštene besede srbskega učiteljstva so združene in preizkušene v zgodovini, ki je jasn dokaz, da je srbsko stališče v korist cerkvi, šoli, narodu in državi.

Predlog zakona o naknadnih zrelostnih izpitih pom. učit. za uvrstitev po pragmatiki.

Q. Ministar Prosvete Miša Trifunović podneo je predlog Narodnoj Supštini da se uzakoni sledeće

Rešenje.

1. Da se radi regulisanja položaja i dopune kvalifikacija učitelja sa nedovoljnom školskom spremom odobri polaganje učiteljskog ispita do kraja 1924. g.

a) Svima učiteljskim zastupnicima i vršiocima uč. dužnosti, koji su po čl. 30 a), 30 b) i 30 v) i 33 a) Zakona o izmenama i dopunama u Zakonu o nar. školama od 1904., od 23. jula 1919. g. bili obavezni da ga polože, pa ga iz raznih uzroka u određenom roku nisu mogli položiti, ako su do danas ostali u učiteljskoj službi i ako im je rad u školi i van nje ocenjivan najmanje povoljnom ocenom;

b) Svima vršiocima i učiteljskim zastupnicima koji su stupili u učiteljsku službu pre rata ili u toku rata 1912. do 1918. g., ako su do danas ostali u učiteljskoj službi i ako im je rad ocenjivan najmanje povoljnom ocenom;

c) Svima uč. zastupnicima i vršiocima, koji su stupili u učiteljsku državnu službu Kraljevine SHS do kraja 1919. g. ako su svršili najmanje dva razr. učiteljske ili šest razreda srednje škole, a dokažu da su zaista ratom smetani da redovno školovanje

dovrše i ako im je rad ocenjivan najmanje ocenom povoljan;

d) Svima učiteljima-cama, koji su se pri oslobođenju južnih i jugoistočnih oblasti zatekli u službi bugarske države ili egzarhije, pa su po tom primljeni u učiteljsku službu naše države i s povoljnim uspehom radili do danas odnosno do dana ispita.

e) Svima državnim učiteljima-cama, koji su zbog školovanja u tudim, ne slovenskim školama u zemlji ili na strani, bili obavezni da polože dopunski učiteljski ispit iz nacionalne grupe, pa to dosad nisu učinili, ako su dosad ostali u državnoj učiteljskoj službi Kraljevini SHS i ako im je rad ocenjivan najmanje povoljnom ocenom.

2. Da se ovi ispiti izvrše po pravilima o polaganju ispita za učitelje narodnih škola. O. N. Br. 10822, od 21. marta 1921. god odeljak II. čl. 2.—11. zaključno, a po programu koji prepíše Ministar Prosvete;

3. Da se godine službe za platu, povišicu i penziju onima koji ispit polože regulišu novim zakonom o nar. školama, a u vezi sa odredbama zakona o činovnicima.

Srednješkolski vestnik.

—sr Srednješkolski zakon. Iz Beograda poročajo, da je načrt srednješkolskega zakona dovršen in pride v rešitev pred zakonodajni odbor.

—sr Redukcija nižjih gimnazij. V prosvetnem ministrstvu pripravljajo re-

dukcijo nižjih gimnazij v skladu z novim srednješkolskim zakonom. Reducira se približno polovico nižjih gimnazij. Odpravijo se pa tudi višji razredi, v katerih ne bo vsaj 15 učencev. Redukcija se brezpogojno izvede s 1. septembrom t. l. Samo za višje razrede se določi prehodna doba.